

Štampa vsak četrtlet in velja za poštino vred all v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 64 D. Naročnina se pošlje na upravništvu «Slov. Gospodarja» v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopolnjuje do odpovedi. Naročnina se plačuje na pred. Tel. interurbus 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštne proste. Cekoval račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

38. številka.

Maribor, dne 23. septembra 1926.

60. letnik.

Beseda s Slomškovega groba.

(Ob obletnici Slomškove smrti.)

Dne 24. septembra je 64 let od tistega dneva, ko je Bog poklical k sebi svojega zvestega služabnika med slovenskim narodom, škofa Antona Martina Slomška. Slovenci se še zdaj in zdaj že vedno bolj zavedamo, kaj nam je bil ta mož božji. Tudi dan njegove smrti ne sme mimo nas, ne da bi se spomnili svojega Slomška! Posebno slovenski kmet je nekako dolžen, spomniti se svojega prijatelja, učitelja in voditelja Slomška. Ko so se vršili letos poleti kmetski dnevi v Mariboru, je več tisoč kmetskega ljudstva porinelo na Slomškov grob. Tamkaj je vseučiliški profesor prelat dr. Matija Slavič s Slomškovimi besedami opisal kmetski dom, da je na ta način sam Slomšek govoril kmetskiemu ljudstvu. Ta Slomškova beseda, podana v izredno lepem govoru dr. Slaviča, bodi za naše kmetsko ljudstvo kakor testament, zato ga danes objavljamo.

Škof Slomšek in slovenski kmetski dom.

Zakaj smo prišli na grob škofa Antona Martina Slomška? Storili smo, rekel bi, to božjo pot, da se poklonimo velikemu duhu škofa Slomška, ki je tako ljubil, tako cenil in tako proslavljal slovensko kmetsko grudo, slovenski kmetski dom, slovenski kmetski stan. Ali ni tedaj prav, primerno in dostojno, da kot kmetski tečajniki, kot kmetski sinovi počastimo v vdano hvaležnostjo Slomška kot vernega sina, kot iskrenega prijatelja in ljubitelja slovenskega kmetskega doma?

Slomškova ljubezen do kmetskega doma.

Sree se mi topi veselja in ginjenosti, ko zasledujem po Slomškovih spisih, s kako nežno ljubeznijo je govoril in pisal Slomšek o vsem, kar je v zvezi s kmetskim življenjem. Božji Zveličar Jezus Kristus je živel v krasni božji naravi Sv. dežele in občudoval tam lilije na polju in ptice gledal pastirje in njih ovčice ter najlepše prispodobne in prilike jemal iz tega življenja pod milim nebom. Slomšek je zagledal luč sveta kot kmečki otrok, bil položen na slamico v preprosti zibelki, v zgodnji mladosti je opravljal kmečka opravila. Kot učen pisatelj, vzgojitelj, duhovnik in škof je govoril s najlepšimi besedami in pri spodobami iz kmečkega življenja.

O svojem domu, o svoji domačiji, o grudi, ki ga je rodila, je govoril takole: »O srečni dom, kdo bi tebe ne pozlejeval! Prelepa domovina, kdo bi Te ne ljubil! Kakor sem se svoje dni kot mlad dijak po morji peljal in sem kratko časa v pustem primorskem mestu bival, v goli, kameniti okolici, in se povrnil v svojo drago domačijo, v gledal zelene gaje, rodovitno polje in vesele vinske gorice, od veselja sem se razjokal in poljubljal zemljo, na kateri je moja zibelka tekla.«

Slomškovi starši so imeli kmetsko posestvo, zraven so opravljali tudi usnjarsko rokodelstvo. Svojega kmetskega stanu se Slomšek ni nikdar sramoval, pa tudi ne slovenstva. S ponosom se je zavedal vedno svojega pokolenja in delal za slovenstvo, ko so mu to nekateri tudi hudo zamerili. Rekel je: »Slovenka me je rodila, Slovenka me je dojila, naj me slovenščina tudi sina hvaležnega ima. Zemljo materino obdelavati želim, dokler nekaj v materini zemlji počivam, ako bo božja volja tako.«

Kmetsko delo je častno opravilo.

Zato je učil Slomšek, naj bo vsak človek s svojim stanom zadovoljen, zlasti pa kmet s svojim stanom. Pisal je: »Pogosto kmetje vzdihujejo, da niso učene glave. Bili bi rajši gospodje, kot pa kmetje, ter mislijo, da le gospodu

sreča cveti. Toda veliko več sreče je pod slamnato streho doma, kakor po visokih gradovih; prava sreča si je tihoto in samoto izvolila; kmetič jo najde, ako jo išče po stezi pravice in resnice. Sreča in zadovoljnost pa se najmeta z veselimi poštenim delom, ki ga Bog vsakemu človeku določa. Zato je vsako delo, zlasti tudi kmetsko delo, častno in zaslužljivo. Slomšek je kot škof s ponosom povdarjal, da je opravljal svoj čas vsakovrstna kmetska dela.

Kmetski dom — naše kraljestvo.

Čeravno torej Slomšek pozna vse težave kmetskega stanu, se mu vendar zdi kmetski dom tako prijazen, prijeten, mil in drag. Saj je na lepem prostoru, obdan od dreva, sočnatih travnikov, rodovitnega polja, zelenih livad in ledinic. Zato se tega Slomšek spominja z ganljivo milobodo: »Prva tvoja domovina je materinska ljuba dežela, preveseli raj, kjer je stala tvoja zibelka, kjer si dete trgal prve rožice in mladenič prvokrat lovil metulje. Tudi ptičica pozna svoje gnezdo, kako bi človek pozabil rojstni kraj. Sleherni zeleni holmec nas spominja veselih, mladih dni, in vsak studenec nam pripoveduje o srečnih, rajnih časih preteklih mladosti; zeleni travniki in pisane ledine nam še kažejo, kako veselo je bilo naše življenje svoje dni. Kdo bi za vse to ne vedel hvale svoji ljubi domovini? Kdo s hvaležnim srcem ne poskrbel za ljubeznjivo domovino? Kolikor moreš, pomagaj svojem kraju, v katerem si doma, da bo lepše in boljše prebivališče sreče in zadovoljnosti. Ne sramuj se svojega ljudstva, ki je tvojeja naroda, in ne pozabi svojega jezika — ki ga je tebe naučila tvoja ljuba mati. Beseda materina je živo znamenje materine ljubezni; kdor to znamenje zataji, matere vreden ni.« Tako srečen, vesel, zadovoljen kmetski dom je hotel imeti Slomšek. Trudil se je kot duhovnik, kot pisatelj šolskih knjig, kot škof z vsemi silami svojega velikega duha in svojega ljubečega srca, da bi bil slovenski kmetski dom lepše in boljše prebivališče sreče in zadovoljnosti.

Kmetska gospodinja in gospodar.

Slomšek je hotel imeti najprej stvarno snažne, lepe, bele kmetske domove. V svojih postnih pridigah, ki jih je imel kot škof leta 1861 v cerkvi Matere Milosti, je rekel: »Ko sem svoje dni na hrvaški meji služil za kaplana, mi je bilo posebno veselje, gledati lepe bele hrame, le iz lesa, ali celo iz blata narejene, pa tako čudno obeljene, da je bilo veselje jih obiskati in se vvesti za mizo. Za vsake svetle so jih pridne devojke pobelile in zamazale; vsako soboto so stole in mize pa tudi sklednike čedno oprale. Tako snaga deklec je veliko lepša, kakor zlati uhani ali pisana jopica. Gospodinja skrbi za bele rute in prtice, koje vsakega meseca preminjajo, vsaj za dvojno perilo vsakemu domačinu, da se vsako nedeljo vsakdo po pranju obleče, posebno otroci, ki se tako radi umažejo. Otrokom ne da prej kosilca, ne male južine, dokler se čedno ne umijejo, da so belo-rdeči, kakor prelepa roža-vrtnica. Tako snažna gospodinja drži tri vogle hišine in je zlata vredna. O njej govori sv. Duh: Dar čez vse darove je razumna žena. Kar je solnce na nebu celemu svetu, je pridna gospodinja svoji hiši: svetla luč in zlat steber. (Sir. 26.)«

Kakor o gospodinjini, ima Slomšek tudi o gospodarju prelepe besede: »Največja sreča hiše je dober gospodar, o katerem se reče: ta mož skrbi za vse! Njega veliko obrajtajo domači in sosedje, rekoč: To so naš oče. Vsakemu ve dobri mož dati dober svet, vsakemu pomagati in po vsej soseski velja njegova beseda. Srečen kraj, ki ima takega moža.« (Drob. 47. Erj. 206.)

Slovenski kmetski gospodar — svečenik!

V Slomškovem slovenskem kmetskem domu mora biti hišni gospodar tudi domači duhovnik; mora gledati, da vsi

udje družine opravljajo ne le telesno delo, ampak da skrbijo tudi za svojo dušo, da hodijo k službi božji, k sv. zakramentom, da opravljajo doma svoje molitve. Da, hišni oče mora skrbeti tudi za skupno molitev, ki jo naj navadno sam naprej moli. Slomšek je kot nadžupnik v Vuzevici in potem tudi kot škof družini naprej molil večerno molitev. V adventu in v postu je molil tudi vsak dan z družino sv. rožni venec, druge letne čase pa ob nedeljah in praznikih. Take svete dni je Slomšek več kakor eno celo uro ostal pri družini, ji bral iz kakih pobožnih knjig ali razlagal kako sv. resnico. In ko je škof Slomšek leta 1862 končal svoje sveto življenje, je strežnik izrekel tolažilne besede: »Umrli so ravno tisti čas, ko so vsak dan s svojo družino večerno molitev opravljali.«

Vodilo našega življenja.

Slomšku seveda ni bilo prikrto, koliko mora tudi trpeti naš človek na kmetskem domu. Dela in se trudi od zore do mraka, nazadnje pride nevihta, toča in ves trud celega leta je bil zaman. Slomšek je vedel tudi za take slučaje najti tolažilne besede. V življenjepisu kmetski pravi, da se ta ni nikdar jezil nad slabim vremenom, češ, da hoče le tako vreme, kakoršnega Bog hoče; če hoče Bog slabo vreme, se strinja tudi on z božjo voljo. S tako mislijo si je pregal vso nevoljnost in nepotrpežljivost in bil vedno zadovoljen. Za vse leto in za vse križe in težave pa je imel Slomšek izvrstno geslo, rekoč: »Naše vodilo bodi: Malo govoriti, veliko delati, vse trpeti!«

Slovenski duhovnik in slovenski kmetski dom sta eno!

Predragi kmetski bratje in sestre moje! To je Slomškov slovenski kmetski dom, to je dom, kakor si ga zamislil Slomšek, dom sicer večkrat trpinov, celo mučenikov, a vendar dom srečnih in zadovoljnih ljudi, ki uživajo na svojem domu toliko nedolžnega, nebeskega veselja. Slomšek je učil Slovence, naj imajo tak svoj dom. On pa je učil kot škof tudi svoje duhovnike, naj tako ljubijo, cenijo in spoštujejo slovenski kmetski dom. In slovenski duhovniki so razumeli ta nauk svojega svetniškega škofa. Ostali so v zvezi s slovenskim kmetskem domom, čutili so se tudi po svojih višjih študijah kot kri iz kmetske krvi, ljubili so kmetske domove, spoštovali so kmetske ljudi, ko morajo toliko trpeti, ter so jim skušali lajšati njihovo gorjo do današnjega dne. Nobena sila ni mogla napraviti prepada med slovenskim duhovnikom in slovenskim kmetskem domom. Zato pa slovensko kmetsko ljudstvo spoštuje in časti svoje ga Slomška, ljubi in čeni pa tudi svoje duhovnike, ki se držijo Slomškovih navodil, ker idi, da se slovenska duhovščina ni odtujila slovenskemu kmetskemu domu, ampak ga ima v čisljih, kakor ga je imel Slomšek.

Slomškova oporoka.

Anton Martin Slomšek je zapisal na svoj zadnji rojstni dan 26. novembra 1861 v oporoki kot prvo točko: Svojo neumrjočo dušo izročam Bogu in pobožnemu spominu svojih prijateljev in svojih ovčic, svoje umrljivo telo pa materi zemlji. V zadnji točki pa pravi: »Oče luči pa, od katerega vsak dober dar pride, naj potrdi to moje poslednje sporočilo, naj blagoslovi mojega naslednika in vso ljubo lavan tinsko škofijo, meni pa naj dodeli najvišjo in poslednjo milost, da bi zamagal tej škofiji pred njegovim prestolom s svojo priprošnjo koristiti biti.«

Čudne, proroške besede! Slomšek želi, da bi bil po svoji smrti pred božjim prestolom naši škofiji koristni. Mi, njegovi nevredni častilci, trdno upamo in smo prepričani, da se to že godi, da nam Slomšek že koristi pred božjim prestolom. Saj smo se po svojem sedaj vladajočem presvetlem nadpastirju Andreju odločili vse storiti, da bi bil Slomšek kmalu proglašen od sv. očeta za blaženega in potem

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Po J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

15

»Naj torej bo!« je vzkliknil vdano. »Pojdite s Francozom in sklenite pogodbo.«

Ves potr se je starec vrnil v trdnjavo. Posadka mu je lahko iz obraza brala slabe novice.

Heyward je končno javno sklenil pogodbo, čete pa so dobile objavo, da so ustavljene vse sovražnosti, ker je general Munro podpisal pogodbo, da se mora trdnjava drugo jutro izročiti sovražniku. Posadka je obdržala orožje, prapore in prtjago, torej vse »vojaške časti«.

Sovražni armadi sta prebili noč, kakor so pač nanesle okoliščine. Dočim so bili premaganci tihi, mirni in potrti, so pa zmagovalci veselja vriškali in rogovili.

Ko se je pričelo daniti, se je razmaknila preproga ob vhodu francoskega poveljnikovega šatora, ven pa je stopil v širok plašč zavit mož. Stražnik ga je spoštljivo pozdravil in ga pustil mimo. Hitro je korakal skozi šatorsko mesto proti »Viljem Henriku«. Kadar je šel mimo straže, ki ga je pozvala, je odgovoril s klicem »Francija« in »zmaga«. Brez zadržke je korakal neznanec dalje, dokler ni prišel na obrežje blizu zapadnega nasipa trdnjave. Z oblaki zakrita luna je dajala baš toliko svetlobe, da je mogel razločevati stvari okrog sebe. Ob drevo naslonjen je pazljivo ogledoval sovražne nasipe. Pogledi so mu z vojaško natančnostjo uhajali od točke do točke. Videti je bilo, da nekaj vzbuja njegovo nezaupljivost. Nazadnje je kazalo, da

je zadovoljen, a ravno ko je hotel kreniti nazaj proti taboru, ga je ustavil rahel šum, prihajajoč z vogala bližnjega nasipa.

Nekdo je stopil na rob nasipa in se oziral proti francoskim šatorom. Glavo je obračal proti vzhodu, kakor bi težko čakal dneva. Zgodnja jutranja ura in nejasni obrisi moža, ki je zamišljen stal tam gori, so pazljivemu opazovalcu takoj povedali, kdo da je. Rahljovitost in previdnost sta mu velevala, naj se odstrani. Že je hotel oditi, a zadržal ga je šumot na vodi in škripanje po pesku. Takoj nato je videl, kako se je plazila proti njemu postava in se ustavila nekaj korakov od drevesa, za katerim je bil skrit. Počasi se mu je pred očmi dvignila puškina cev, usmerjena proti nasipu, a predno je strelec mogel sprožiti, ga je neznanec zgrabil za roko.

»Huk!« je vzkliknil divjak, ko ga je oni tako nepričakovano ustavil v izdajalskem početju.

Brez besede je položil Francoz roko Indijancu na ramo in ga molče peljal na bolj oddaljen kraj.

Ko se je bil ustavil, je odgrnil plašč, se divjaku pojavil kot Montcalm in ga vprašal s strogim glasom:

»Kaj to pomenja? Ali moj sin ne ve, da je pokopana bojna sekira med Angležem in njegovim očetom iz Kanade?«

»Kaj to briga Huronec?« je odgovoril divjak. »Bledolličniki sklepajo mir, moji vojščaki pa nimajo še nobenega skalpa.«

»Magva je velik poglavar, zato mora poučiti svoje ljudi, kako naj ravnajo z našimi novimi prijatelji.«

»Magva je prišel za bojno sekuro, da jo pobarva s krvjo. Zdaj se še leskeče — kadar bo rdeča, jo zakopljem.«

»Magva je obljubil, da ne bo oskrnil francoskih lilij. Prijatelji velikega kralja onstran slanega jezera so sedaj tudi prijatelji Huronec.«

S porogljivim smehom je Magva Montcalma prijel za roko in jo položil v globoko brazgotino na svojih prsih.

»Ali moj oče pozna to?« je vprašal drzno.

»Svinčenka je to napravila.«

»In to?« je nadaljeval in pokazal Francozu goli hrbet.

»To so sledovi udarcev! — Kdo je to storil?«

»Magva je spal v angleških vigvamih in je odnesel te brazgotine!« je odgovoril divjak s porogljivim smehom. Potem je pristavil s prirojeno mu slovesnostjo:

»Pojdi učiti svoje mlade, da je mir. Zviti lisjak pa ve, kako naj govori s svojimi huronskimi vojščaki.«

Ne da bi čakal na odgovor, je vrgel puško preko rame in odšel proti gozdu, kjer so taborili njegovi ljudje.

Tudi Montcalm se je vrnil v svoj šator, a hudo ga je težila misel, da se je bratil s tem divjim ljudstvom in da sedaj ne more več krotiti njegovih strasti.

Prvi solnčni žarki so obsevali v polni paradi za odhod pripravljene francoske čete. Tudi v angleškem taboru je vrvelo življenje, a vse se je vršilo molče in turobno.

Potri so se postavljali vojaki v vrste, ženske in otroci pa so pospravljali svoje pičlo imetje.

Munro je stopil nem, toda miren pred svoje čete. Na prvi pogled mu je bilo videti, da ga je udarec zadel v sredo srca in ga globoko ponižal.

Heyward je sočutno stopil k njemu ter ga vprašal, česa želi.

»Skrbite za moji hčeri!« je bil kratki odgovor.

»Za Boga, ali za vaši hčerki še ni poskrbljeno?«

za svetnika. Da se to tem hitreje zgodi nam v korist in v veselje, zato se hočemo od zdaj naprej Slomšku priporočiti v priprošnje v nebesih, da se spozna očito njegova priprošnja pri Bogu. Slomšek je kmetijski stan tako ljubil. Kmetijsko ljudstvo hoče zdaj vse storiti, da pride Slomšek do čiščenja kot svetnik. Danes se hočemo javno priporočiti Slomškovi priprošnji v nebesih.

Naše prošnje:

Prositi pa ga hočemo danes za tri stvari:

1. Da bi bil naš slovenski kmetijski dom res vedno tako lep, imeniten in svet, kakor ga je imel v mislih Anton M. Slomšek, da bi se potem tudi za naprej naš kmetijski stan res najlože zveličal.

2. Ga hočemo v teh hudih in za kmeta silno težavnih časih prositi, naj pomaga s svojo priprošnjo pri Bogu lajšati gorje slovenskega kmetijskega doma, da bo kmetijski stan res prijeten in vesel.

3. Ga hočemo prositi, naj s svojo priprošnjo pri Bogu podpira naše stremljenje, naše želje in prošnje, da bi mogli kmalu častiti A. M. Slomška kot blaženega in nato kot svetnika.

Slovensko kmetijsko ljudstvo se klanja ob spominu na smrt svojega Slomška njegovemu velikemu svetemu duhu in pošilja k nebu svoje goreče molitve, zaupajoč, da ima pri Bogu samem moža božjega, ki bo čuval slovenski narod posebno v sedanjih težkih časih.

Politični in gospodarski položaj pred otvoritvijo narodne skupščine.

Jesensko zasedanje narodne skupščine se bliža. Še kakšnih 10 dni in narodni poslanci se bodo zopet zbrali v beogradskem parlamentu. Ali je kaj upanja na plodonosno in za ljudstvo blagovito delovanje našega parlamenta?

Upanja je malo. Ko je bilo koncem meseca junija nagloma presekano zasedanje parlamenta, se je hotelo javnost potolažiti s tem, da bo ministrski predsednik Nikola Uzunović parlamentarne počitnice porabil za to, da poravnajo spore, ki so nastali med različnimi strujami v radikalni stranki, ter da tudi uredi svoje razmerje do Radičeve stranke. Parlamentarne počitnice se nagibajo h koncu, Uzunović pa ni izvršil ne prve ne druge naloge.

Uzunoviću se ni posrečilo poravnati razdora v radikalni stranki.

Razmere v radikalni stranki so bolj razrvane in razdrpane kakor kdaj poprej. Občinske volitve, ki so letos meseca avgusta bile v Srbiji, so odnose med poedinimi skupinami naravnost zastrupile. Pri občinskih volitvah v mestu Beogradu so se radikalni razcepili na dva dela: eden del je vodil notranji minister Maksimović, drugi del pa so tvorili zagrizeni pašičevci. Vsled te razcepljenosti so radikalni v Beogradu propadli in beogradska občina je prišla v roke Davidovičevih demokratov.

Posledica teh volitev je strašna jeza pašičevcev, ki zahtevajo glavo, t. j. ministrsko službo Maksimoviča. Pašičevci pritiskajo na vladinega predsednika Uzunoviča, naj čimprej iz vladine ladje izkarka Maksimoviča. Pričakovali so, da se bo to zgodilo že sredi septembra, ko je bil Uzunović pri kralju na Bledu. Toda Uzunović je z Bleda s seboj prinesel samo ukaz, s katerim kralj svojo vladarsko oblast odstopa vladi za dobo, dokler bo bival v inozemstvu. Kralj se je namreč radi lahke operacije s famillijo odpeljal v Pariz ter bo izostal kakšna dva tedna. O Maksimoviču pa Uzunović ni s seboj prinesel nobenega ukaza.

Med tem se je v državo tudi vrnil stari Pašič. Ta povratek je pomnožil Uzunovičeve težave, ker bodo pašičevci povečali svoje napore, da bi svojega starega voditelja zopet spravili na krmilo vlade ter temeljito obračunali z njegovimi nasprotniki v radikalni stranki. Tako bo Uzunović imel z radikalno stranko večje težave ob zopetni otvoritvi parlamenta, nego so bile one, ko je koncem junija zaprl vrata parlamenta.

Ravno tako malo je Uzunović rešil drugo svojo nalogo: razčiščenje razmerja do Radičeve stranke.

»Danes sem samo vojak, major Heyward«, je rekel general. »Vsi ti so moji otroci!«

Dunkan je bil dovolj slišal. Nemudoma je hitel v Munrovo stanovanje. Našel je sestri za potovanje pripravljene na pragu. Okrog njih so se gnetle jokajoče ženske, ki so v njih bližini iskale varstva.

Kora je bila bleda, njen obraz je izražal skrb in strah, kljub temu pa se je krepko držala. Eliza pa je imela zatekle oči, ki so pričale, da je dolgo in bridko jokala. Obe sta z veseljem pozdravili Heywarda.

»Trdnjava je izgubljena«, je rekla Kora, »a upam, da je naša čast rešena.«

»Še nikdar ni sijala tako«, je odgovoril Heyward. »Sedaj pa je treba skrbeti za vašo varnost. Dolžnost in čast zahteva, da vaš oče in tudi jaz tak dan ostanemo pri četah. A kdo vaju bo čuval v tej zmešnjavi?«

»Ne potrebujeva varstva«, je odgovorila Kora. »Kdo bi si nama upal kaj zalega storiti?«

»Nikakor vaji ne morem pustiti samih! Pomislite, da Eliza ni odločna kot vi.«

»Morda imate prav. A glejte, tam prihaja vaš prijatelj!«

Heyward se je ozrl in ugledal Davida, ki se je bližal s psalmsko knjigo v roki. Pohitel mu je nasproti in mu izrazil svoje želje.

»Vaša skrb naj bo, da se damama ne zgodi kaka neprijetnost. Za spremstvo dobite nekaj služabnikov. Ako bi kak vojak sovražne armade ali kak Indijanec postal nesramen, sklicujte se na pogoje kapitulacije in jim zaprežite, da se obrnete naravnost na Montcalma — to bo dovolj.«

»Ako pa ne bo, potem mi pomaga ta sveta knjiga!« je navdušeno vzkliznil David. »Zadostovalo bo, ako jim s

3. oktobra ves brežiški in krški okraj v Brežice na shod dr. Korošca, ki bo ob 11. uri predpoldne na vrtu in dvorišču Narodnega doma v Brežicah!

Radič hoče vreči Nikiča in sam postati minister.

V Radičevi stranki se je razvel hud boj zoper politiko Stjepana Radiča, kateremu se očita, da dela rodbinsko politiko, t. j. politiko za svojo famillijo. Na čelu Radičevih nasprotnikov stoji nekdanji vneti pristaš Radičev minister za šume in rudnike dr. Nikič. Ker je Radič dr. Nikiča izključil iz stranke, se Nikič trudi, da organizira na Hrvatskem lastno stranko, pri čemer ima po poročilih, ki prihajajo v javnost, dosti uspeha. Radič zahteva od ministrskega predsednika Uzunoviča, da odpusti ministra dr. Nikiča, ter svojo zahtevo podpira z različnimi grožnjami. Radikali pa se Radičevih groženj manj bojijo kot lanskega snega. Zato so tudi mirno preslišali najnovejšo zahtevo Radiča, da mora biti takoj sprejet med ministre ter postati minister za socialno politiko. Da bi to zahtevo radikalni tem bolj slišali, jo je Radič izjavil sredi meseca septembra v Ženevi, kjer je bival kot odposlanec sedanje vlade na zasedanju Društva narodov. Časnikarji so to Radičovo zahtevo raznesli po vsem svetu, v Beogradu pa se radikalni za Radičovo zahtevo, da mora zopet postati minister, niti zmenili niso.

To so uspehi breznačajne in sebične Radičeve politike za Radiča samega.

Bosanski muslimani na srbski strani.

Še žalostnejši in usodnejši so nasledki Radičeve nesrečne politike za hrvatski narod in hrvatsko narodno politiko. V tem oziru je treba posebno zabeležiti dogodek, ki se je dogodil 11. septembra To je namreč združenje kluba muslimanskih poslancev iz Bosne s klubom Davidovičevih demokratov.

Doslej so bosansko-hercegovski muslimani tvorili v beogradskem parlamentu svoj lasten poslaniški klub. Ti poslanci so bili izvoljeni na avtonomističnem programu ter so po veliki večini bili hrvatskega mišljenja. Stali so torej na enem delu hrvatske narodne fronte proti velesrbskemu centralizmu. V zahvalo za to, da so ti muslimanski poslanci branili hrvatske politične ideale, jih je Radič strastno in hudobno napadal. Naravnost jih je naganjal med Srbe, ko je od njih zahteval, da ne smejo več tvoriti svoje lastne muslimanske stranke, marveč se morajo odločiti ali za Srbe ali za Hrvate. Muslimani so nekaj časa poslušali to pridigo, katere se je Radič naučil od srbskih politikov, zlasti od radikalov, ter jo vedno premeleval. Nekaj časa so mirno poslušali, ko pa jim je minila potrpežljivost, so se pridružili ne Hrvatom, ampak Srbom. Združili so se z demokratsko stranko, ki je po svojem bistvu srbska. Pri tej združitvi pa so si s pismeno pogodbo pridržali pravico, da se bodo vnaprej borili za izvedenje širokih samouprav. Za avtonomistično fronto torej muslimanski poslanci niso izgubljeni, samo jih je Radič s svojo grdobno in hudobno politiko odgnal proč od Hrvatov.

Vlada nesposobna za rešitev gospodarske krize.

Takšen je torej položaj pred zopetno otvoritvijo našega parlamenta: poslabšan za Radiča, kakor tudi za Uzunoviča. Uzunovičeva vlada je pravzaprav vedno bila v krizi ter je padala iz enega pretresljajva v drugega. Vsled notranjega nesporazuma in vedno se ponavljajočih sporov je nesposobna za rešitev one naloge, ki mora v sedanjem času biti vsaki vladi prva in najvažnejša; za omiljenje gospodarske krize. Gospodarsko stanje ljudstva se slabša od dne

potrebni poudarkom iz nje zapojem: Zakaj besné pogani . . .

»Je že prav!« je nepotrpežljivo rekel Heyward. »Čas je, da se ločimo.«

Poslovil se je s pomirjevalnimi besedami od deklic ter naglo odšel na svoje mesto, kajti angleška kolona se je že pričela gibati. Sestri sta že videli bele uniforme francoskih grenadirjev, ki so zasedali trdnjavske izhode.

Ker so bili vsi vozovi potrebni za ranjence in bolnike, sta se deklici rajši odločili, da pojedeta peš.

Počasi se je pomikala žalostna množica mimo francoskih čet proti gozdu, ki je bil na kraju zaseden z divjaki. Nekateri so se že približali sprevedu, a so bili še mirni in tihi.

Začetek sprevedu s Heywardom na čelu je bil že izginil med drevjem, ko je Korino pozornost vzbudil trop zaostalih, med katerimi je bil slišati hrup hudega prepira. Nekaj divjakov se je bilo lotilo nekoga in mu hotelo iztrgati raznih svežnje, ki jih je nosil. Ker pa se ni hotel ločiti od dragocenih stvari, so se sprijeli.

Naenkrat se je pokazalo več sto divjakov, kakor bi jih bil kdo pričaral iz tal. Takoj nato je videla Kora, kako je Magva stopil med svoje rojake in jim nekaj govoril z nevarno gostobesednostjo. Ženske in otroci so se ustavili ter se gnetli in stiskali kakor čreda preplašenih ovac. A Indijancevi lakomnosti je bilo že zadoščeno, spreved se je zopet pričel pomikati.

Divjaki so se bili umaknili in so očitno sklenili, da ne bodo nadlegovali nasprotnikov. Ko pa je oddelek žensk šel tik mimo njih, je nekega Huronca zabol v oči lepo pisan šal. Planil je naprej in ga hotel vzeti. Prestrašena si je žena šal ovila še trdneje in ogrnila z njim svojega dojenčka. Kora je to opazila in je pravkar ženi hotela za-

do dne. Vsi sloji ljudstva propadajo, vsi stanovi so na poti gospodarske pogube. Kaj pa dela vlada, da zadrži gospodarski propad ter vsaj omili gospodarsko krizo? Predložila je nov davčni zakon, kojega določbe bodo davke v prečanskih krajih, zlasti v Sloveniji, povečale. Drugega pa ni ničesar storila za ozdravljenje gospodarskih ran, na katerih bolega ljudstvo in vsi njegovi sloji.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Kralj je odšel na Francosko. Z Bleda, kjer se je mudila kraljeva rodbina preko poletja, je pretekli teden odšel kralj Aleksander s kraljico Marijo v Pariz. Njegov odhod na Francosko, pravijo, nima nobenega političnega ozadja.

Pašič je prišel s Francoskega domov. Po daljši odsotnosti se je povrnil Pašič s Francoskega domov in je začasno ostal še v Dalmaciji. V Beograd se vrne tik pred sklicanjem narodne skupščine. Dasi je želel, naj ne pride nihče k njemu, je vendar sprejel Trifkoviča, zvestega svojega pristaša, ter mu je dal navodila, kako bi naj Pašičeva skupina prišla zopet do nekdanje moči. Trifkovič je po povratku od Pašiča v Beograd takoj sklical svoje zaupnike na posvetovanje.

Kdo bo zmagal? Trenutno je naš političen položaj v znamenju skrite borbe za vlado med radikali samimi. Na eni strani je Pašič s svojimi, na drugi Uzunović. Uzunović sam ni tako vpliven, da bi se mogel obdržati na vladi proti Pašiču. Njega drži močna roka morda ravno zato, da se Pašič ne povrne na vlado. Kot Pašičev repek je Pribeževića in Žerjavova skupina, katera si želi zopet nek lajne PP čase nazaj. Na Uzunovičevi strani je začasno še Radič. Tako mu je zvest, da ga podpira kljub temu, da mu Uzunović na vseh koncih in krajih kljubuje. Kakor tehtnica, tako izgleda ves položaj, giblje sem in tje, vsaki dan drugačnoro poročila. Ko bo v začetku oktobra sklicana skupščina, bo padla tudi odločitev.

Bo kdaj kaj bolje v drž. političnem življenju — tako se vsak državljan nehote vprašuje, ko vidi to medsebojno borbo za krmilo države. Gotovo je, da v naši državi preživljamo zdaj še nekake začetne težave. Sedanji vodilni srbski politiki so še vedno v tistem ozkosrčnem razpoloženju, ko so videli svojo državo le do Donave, nas preko pa ne. Dasi toliko govorijo, da so nas Srbi osvobodili, je vendar istina, da se ravno srbski krogi še danes premalo zavedajo, da smo tudi Slovenci in Hrvati kot enakopravni državljani prostovoljno se združili v enotno državo, za katero enako, če že ne več, žrtvujemo. Sedanji srbski radikal ni krogi pa bodo prav kmalu zgubili svoj političen vpliv in do moči bodo prišli ljudje in stranke, ki bodo delile pravico vsakemu brez ozira na narodnost in vero, vsakega, ki je dober in zvest državljan naše države. Notranji boji med srbskimi strankami in v srbskih strankah kažejo, da gre položaj na bolje.

Narodna skupščina je sklicana na 4. oktobra na izredno zasedanje. Po ustavi določeno redno zasedanje se začne dne 20. oktobra. Narodna skupščina bi imela toliko dela, a kakor je videti, ni ničesar pripravljenega, ker so vsi ministri in vodilni krogi zapleteni v vse mogoča zakulisna spletkarjenja.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Prijateljska zveza med našo in poljsko državo. Preteklo soboto sta naš zunanji minister dr. Ninčič in poljski zunanji minister Zaleski podpisala dogovor prijateljskih odnosov med našo in poljsko državo. Pogodba velja tri leta. Obe državi se obvezujeta, da se bosta posvetovali o skupnih političnih vprašanjih doma in v mednarodnem položaju.

Italija na predvečer krvavih dni. V Italiji imajo glavno besedo fašisti. Ti imajo večjo oblast kot pa država sama. Pretekli teden so se postavile čete fašistov proti redni vojski. V Trstu so se prav pošteno spoprijeli. Nad mestom je bilo nekaj dni obsedno stanje. V Zgornji Italiji je prišlo do takih nemirov in izgrediv posebnost še kot demonstracije proti Franciji, da je francoska vlada poslala vojaštvo na svojo državno mejo. Na francoske zastopnike so se izvršili napadi. To pa vse zavoljo tega, ker je tisti, ki je izvr-

klicati, naj prepusti šal divjaku, da ne bo razdražen. Ta hip pa je Huronec izpustil ruto in materi iztrgal kričeče dete. Sedaj pa je žena vse, kar je imela kaj vrednega na sebi, prepustila grabežljivemu divjaku ter se kot divja zagnala na Indijanca, da reši dete. Ta pa je dete, držeč ga za nogo, vihtel nad glavo.

»Tu imate, vse vzemite!« je kričala obupana žena ter si obleko trgala z života. »Samo otroka mi dajte nazaj!«

A borne cunje niso bile vseh divjaku. Videč, da se je bil rute polastil že nekdo drugi, je z otrokom udaril ob skalo in njega trepetajoče ostanke materi vrgel pred noge. Pogled na krvavi životek pa ga je še bolj razdružil. Potegnil je tomahavk izza pasa in nesrečni materi preklal glavo, da je mrtva padla preko otroka.

Ta nevarni hip je Magva roko položil na usta in kričnil grozopolni indijanski bojni krik. Odgovorilo mu je za glušno tuljenje več kot dveh tisočev Indijancev, ki so na to znamenje planili iz gozda. Nočemo natančneje popisovati groznih prizorov, ki so se sedaj vrstili drug za drugim. Povsod je kosila smrt neusmiljeno, grozopolno. Vsak upor je le še podžgal besnenje divjih morilcev. V potokih je tekla kri po ravnini.

Kar je bilo še ostalo v bližini izvežbanih vojakov, so se vsi skupaj strnili v sklenjene vrste, a niso mogli dosti opraviti z nenabitimi puškami.

Sestri sta bili v tem groznem klanju brez pomoči. Od vseh strani se je slišalo samo vpitje, stokanje in preklicanje. Naenkrat so Elizi odrekle zadnje moči. Nezavestna se je zgrudila, Kora pa je padla poleg nje in jo tesno objela v smrtne strahu. David je stal poleg njih in z grozno strmel vanji ne vedoč, kaj bi počel. Naenkrat pa se je njegova visoka postava vzravnala, v svetem navdušenju so mu vzplamtele oči.